

תוצאות חיים

שיעור מפי מרן הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א – פוסק עדת תימן

גליון 81

יו"ל ע"י התאחדות בני הישיבות ובסיוע מוסדות יד מהרי"ץ

נושאי השיעור: א. מדוע ספרי הב"ח התעכבו מלצאת לאור – דיוק הסיפור בהבדל בין אשכנזים לספרדים – מעלת תיקון חצות – מדוע יש ספרים מוצלחים שלא מפורסמים – מעלת גדולת עזרא – דברי הגר"א על מה ראוי להתפלל – דברי מהרי"ץ בביאור התפילה "אני והוא הושיעא נא".

ב. ביאור המדרש שכל רגע הנשמה רוצה לצאת מהגוף – איך יתכן שיהיה אדם רשע וביאור הענין – כמה הערות בדברי הקדושת לוי.

נמשיך בלשונו של הבנין דוד, כי לא ידע (הב"ח) את הסיבה שבגללה לא יצאו ספריו לאור, וכאשר בכה אז חשב בליבו, אחרי אשר בכיתי על צערי, טוב לי שאבכה על גלות השכינה ועל חרבן בית המקדש. ואז מיד הותר מן השמים. ע"כ.

לשון הבנין דוד כאן לא כ"כ ברור, ויותר מסתבר שכוונתו היתה כמו שכתב המעם לועז, שהב"ח אמר מה אני מצטער על דברים של עצמי, שספריי לא יוצאים לאור, עלי להצטער על גלות השכינה. בנין דוד לא כתב שהסיפור היה בחצות הלילה, ומסתבר שכוונתו לאשמורת הבוקר, ומ"מ במעם לועז כתב בחצות הלילה.

מה יעשה אדם ויתפשטו ספריו בעולם

יש לשאול, וכי כל המחברי ספרים שאומרים תיקון חצות ספריהם יוצאים לאור. לא מסתבר.

ובאמת ישנם ספרים מוצלחים ומצויינים והם לא מוכרים, ואפילו שהמחברים ת"ח וכדו' בכ"ז לא זכו שהספרים שלהם התפשטו בעולם. [אומרים שיש ספרים שקראו אותם רק שני אנשים, המחבר והמגיה...]. וישנם ספרים שהם פחות טובים ובכ"ז התקבלו. וההסבר בזה, אם המחבר היה נזהר בטבילת עזרא, ספריו התקבלו, שהרי טבילת עזרא היא לא חובה אך בכ"ז, זה דרגה ומעלה חשובה, ומי שהקפיד בזה, ספריו התקבלו. [כך ראיתי כתוב בספרים, אומנם אינני יודע אם בדקו את זה. אבל 'בדיקות ומחקרים' עושים רק באונברסיטאות, אנחנו יש לנו אמונה].

נמשיך עוד בלשון הבנין דוד, ואז הותר מן השמים, ונמסר הדבר להגאון בעל מגלה עמוקות שיצווה למדפיס שידפיס את ספריו. ככה יש ללמוד לנו שבעת שח"ו שיבוא צער לאדם, והוא שרוי בלא שמחה, טוב לו שיבכה על תכלית הנרצה, על עוונותיו ועל התרחקו מהבורא וזהו שאמר הכתוב "מה יתאון אדם חי" הצדיקים הנקראים חיים מה המה התאוננו, "גבר על חטאיו" וכו', ע"כ.

דברי הגר"א בשנות אליהו על מה ראוי להתפלל

כתוב במשנה מס' ברכות פ"ד מ"א. אין עומדים להתפלל אלא מתוך כובד ראש, חסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת ומתפללים כדי שיכוונו את ליבם למקום [י"ג לאביהם שבשמים]. הגר"א בשנות אליהו כתב בזה"ל, פירושו, אסור לכוון בתפילה לצורך עצמו, אך להתפלל שיהיו כל ישראל בתכלית השלימות שיהיה נשלם כנסת ישראל למעלה, אבל לא לצורך עצמו, אלא התפלל בתפילת אלודי' נצור על עצמו, וזהו מה שכתוב כדי שיכוונו את ליבם לאביהם שבשמים וכו', ע"כ.

לא נראה שיש איסור הלכתי למי שמכוון בתפילה לצורך עצמו, פירוש הדברים, שישנם מדרגות, שדברים מותרים הם אסורים, וכוונת דבריו שאם אדם יש לו צרות וכדו', אם התפלל על צער השכינה ממילא כל הבעיות התפטרו, שהרי השכינה לא רוצה

א.

מדוע ספריו של הב"ח התעכבו מלצאת לאור – ובמעלת תיקון חצות

בשם רחמן.

בילקוט מעם לועז (איכא פ"ג פל"ט) כתוב בזה"ל. מעשה היה ברבי יואל סירקיס בעל ה"בית חדש" שטרח על ספריו שיצאו לו ולא נסתייע לו הדבר. פעם אחת בחצות הלילה היה יושב ועוסק בתורה, ונפל ברעיונו ישוב נכון על קושיית הטור, והיה מצטער על ספריו שאינם יוצאים לאור, ובעודו מצטער אמר בליבו: למה אני מצר על ספריי שאינם יוצאים לאור, הרי עכשיו הזמן לקונן על צער השכינה וחרבן בית המקדש? מיד נגזר בשמים שספריו של ה"בית חדש" יצאו לאור ויתפשטו בישראל. וגילו הדבר מן השמים לרבנו בעל "מגלה עמוקות" ונצטווה לומר למדפיס להדפיס את ספרי ה"בית חדש".

וזהו שאמר הכתוב "מה יתאון אדם חי" – הצדיקים הנקראים חיים. ואמר, "גבר על חטאיו" – על צער השכינה וגלותה. ע"כ.

דיוק הסיפור – הבדל בין מחברים ספרדים למחברים אשכנזים
כשראיתי את הסיפור הזה, התפעלתי, ואמרתי לבדוק את המקור הסיפור, הוא נמצא בספר בנין דוד – ספר שאינו נפוץ כ"כ וראיתי שהמעם לועז שינה את הסיפור.

ישנם שתי שיטות. יש את השיטה של הכף החיים, ויש את השיטה של המשנה ברורה. הנה"ח מעתיק את דברי הפוסקים בלשונם ממש, והמשנ"ב מעבד את המילים, וזהו הבדל בין אשכנזים לספרדים, וגם המעם לועז הוא אשכנזי, ולכן שינה את הסיפור במקצת. ובספר בנין דוד כתוב בזה"ל, "מה יתאון אדם חי גבר על חטאיו" כאשר יבוא על האדם ח"ו מקרה ופגע אשר יתאון על פגעו ויציק לו על מקרהו ועל הייסורים הקשים, יחשוב בליבו למה יצטער בצער על חמדת הזמן, טוב לו שיצטער על צער השכינה וגלות הקדושה, כאשר סיפרו על הב"ח באשר לא היה דרכו לשורר באשמורת לקונן על חרבן בית המקדש, לכן נגזר שלא ידפיסו ספריו, לא יצאו לאור. ע"כ.

כבר כאן רואים שינוי ראשון שבמעם לועז לא הזכיר פרט זה שנזכר על ספרי הב"ח שלא יצאו לאור, אולי הוא חשב שלא ראוי לכתוב שהב"ח לא קם לתיקון חצות.

נמשיך בלשון הבנין דוד, פעם אחת בלילה עלה על ליבו ישוב נכון ואמת על דברי הטור, ובכה מאוד כי לא התפשטו דבריו. לזכות את הרבים. ע"כ.

גם פרט זה שהב"ח בכה לא הזכיר המעם לועז וכתב בעדינות שהב"ח "הצטער".

שיהיה לאדם צער וכשהתפלל על העיקר, 'על הדרך' הסתדרו כל צרכיו, ובעיקר שתפילה זו ראויה יותר להתקבל, שאם אדם מתפלל על צרכיו, בודקים אותו אם הוא ראוי וכו'.

דברי מהרי"ץ בביאור התפילה "אני והו הושיעה נא"

מהרי"ץ בעץ חיים בהקדמה להושענות כתב לבאר מה שאומרים אני והו הושיעה נא ז"ל, ונאמר "טוב ויחיל ודומם לתשועת הו", ביאר כי מה שראוי שיהיה מגמת פניו היא תשועת ה', כי שכינה בגלות בשיתוף עמנו וכמו שנאמר "עם נושע בה" כאלו הם וה' נושעים יחד, והוא שכתוב "שוב ה' אלודיך", והשב לא נאמר, אלא ושב, כביכול הוא שב עצמו מן הגלות, ולזה אמר יעקב אע"ה "לישועתך קויתי ה'" כלומר, מה שאני מקוה, הוא לישועתך, וכן דוד אמר "נרננה בישועתך" ולא בישועתינו, כי צערנו לא יחשב כאין נגד צער העליונים, ולכן זאת ישיב אל לבו להתחנן ולשאול ולבקש מלפני אב הרחמן, אבינו מרחם, לגאול שכינתו, אם רובצת על הבנים, והוא שאמר התנא הו מתפלל בשלומה של המלכות והיינו, מלכות שמים, כי בשלומה יהיה לנו שלום כמ"ש רז"ל. ולזה אנו מתחננים ואומרים אני והו הושיעה נא וכו', ע"כ.

ב.

ביאור המדרש שכל רגע הנשמה רוצה לצאת מהגוף

דברנו בעבר על הפסוק כל הנשמה תהלל יה הללויה", והבאנו את דברי חז"ל שאומרים שבכל רגע הנשמה רוצה לצאת אך היא נרתעת מיראת הקב"ה, ושאלנו מדוע הנשמה כל רגע רוצה לצאת, וכי היא שוכחת מיראתו של הקב"ה (יעו"ש). וביארנו, שהנשמה של האדם מתחדשת כל רגע ורגע, שעל ידי האויר שאנחנו שואפים הנשמה מתחדשת, שנשמת האדם באה מהנשמה, וכל נשימה היא מתחדשת, ותמיד נשאר מיעוט מהנשמה שהיא לא יוצא וכיון שרוב הנשמה באה מהנשימה וע"י הנשימה היא מתחדשת, לכן הנשמה שוב רוצה לצאת שהיא לא יודעת מיראת הקב"ה.

ואמרנו גם שהרי הקב"ה "מחדש בטובו בכל יום מעשה בראשית", והבאנו שהרופאים אומרים שעור האדם מתחלף כל כמה ימים בערך תוך ז' ימים, וכן כל התאים של האדם מתחלפים, ורק אנחנו לא רואים את זה. (רופאים שמבינים בגוף האדם אומרים, שתא אחד בגוף עושה יותר מכל המפעלים הכמיים שבעולם).

תשובה לשואל איך יתכן שיהיה אדם רשע אם הנשמה

מתקדשת כל רגע – הרחבה במקורות הענין

משהו שאל אותי על הדברים שאמרנו אם שהנשמה מתחדשת כל רגע ורגע, אז לא יתכן שיש אדם רשע.

למעשה דבר זה שאמרנו, מוזכר כבר בירושלמי. בפרשת פנחס (פ' נח) מובא פרשת הקרבנות ובפסוק טז כתוב "ובחדש הראשון בארבעה עשר יום לחדש פסח לה", ובפסוק יט כתוב, "והקרבנתם אשה עולה וגו'". וכן בפסוק כז בענין הקרבן שמקריבים בשבועות כתוב, "והקרבנתם וגו'". ולאחמ"כ בפרק כט פסוק ב' כתוב בקרבנות של ראש השנה "ועשיתם עולה" ולאחמ"כ בכיפור וסוכות חוזר הפסוק לומר "והקרבנתם". והירושלמי (רעו שהשנה פ"ד ה"ח) כתוב ע"ז בזה"ל, ר' לעזר – ברבי יופה בשם ר' יוסי קצרתא, בכל הקרבנות כתיב והקרבנתם, וכאן כתיב ועשיתם, אמר להן הקב"ה, מכיון שנכנסתם לדין לפני בראש השנה, ויצאתם בשלום מעלה אני עליכם כאילו נבראתם בריה חדשה. ע"כ.

זהו המקור שבעל תשובה נעשה בריה חדשה, החיד"א בספר אהבת דוד דרוש ו' לשבת הגדול דף מט כתב בזה"ל, כבר כתבנו דגלות אדום הוא לכפר על לשון הרע, והתורה, הוא תיקון לשון הרע, ויקשה דאין קטיגור נעשה סניגור, [כוונתו להקשות, אין יתכן שהאדם יחטא עם הלשון. והלשון עצמה תהיה התיקון שלו, הרי אין קטיגור וכו'] ואחד התירוצים הוא דבתשובה נעשה בריה חדשה. ע"כ.

והנה לא מספיק שרק הנשמה תשתנה ותהיה בריה חדשה אלא צריך גם שהגוף ישתנה. שהרי אם אדם רצח רח"ל לא יעזור לו אם

הוא יקבל על עצמו סיוגים ותעניות, בבית דין של מטה הוא יענש על כך, וזה מה שקרה לבלעם, שהרי פנחס הרג אותו בחרב אבל בהתחלה, ראה את פנחס מתקרב אליו, הוא אמר את שם המפורש וטס לשמים, ועמד לפני כיסא הכבוד ואמר, ריבונו של עולם, אני חוזר בתשובה, ובבית דין של מעלה זה עוזר, ופינחס הוריד את בלעם ע"י הציץ והביאו לדין תורה בבית דין שלמטה אצל משרע"ה [יעוין באריכות כל ענין זה מש"כ בנפלאות מתורתך]. ולפ"ז מובן איך יתכן שיהיה אדם רשע שאפילו שהנשמה מתחדשת זה לא עוזר לבית דין של מטה בספר קדושת לוי (דף קצד) כתוב בזה"ל, השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם. ויש דקדוק מאי כקדם, ויבואר ע"פ המדרש ועתה ישראל מה ה' אלודיך שואל מעמך כי אם ליראה ואתא במדרש (בכ"כ פכ"א, ו) אין ועתה אלא תשובה ופירושו כך הוא, משום דכל אדם ואדם מישראל מחויב להאמין באמונה שלימה שבכל רגע ורגע מקבל חיות מהבורא ברוך הוא כמו שדרשו (שם פי"א) כל הנשמה תהלל, כל נשימה ונשימה תהלל -ה שבכל רגע החיות רוצה לצאת מן האדם והקב"ה שולח לו בכל רגע חיות חדשה נמצא לפי זה מהני תשובה לכל אדם כי בעת שעושה תשובה ברוב רחמיו אינו מזכיר לו עוונות הראשונים, אבל אם ח"ו אינו מאמין בזה ח"ו אינו מאמין בזה ח"ו, לא מהני תשובה. וזה פירוש המדרש אין ועתה אלא תשובה, כיון שהוא מאמין שהוא עתה בריה חדשה מהני לו תשובה. וזהו פירוש הפסוק בהשיבנו ה' אליך ונשובה, ואיך נשובה. חדש ימינו כקדם. וכו', ע"כ.

הקדושת לוי מסביר מדוע 'ועתה' זה לשון של תשובה, שכיון שכשעושה תשובה הוא נהיה בריה חדשה, וזהו 'ועתה' שמיד שחוזר בתשובה מתכפרים עוונותיו. אומנם אפשר לומר מהלך אחר. הרי כתוב בגמ' בקידושין האומר לאשה הרי את מקודשת לי ע"מ שאני צדיק [י"ג, גמור] הרי זו מקודשת. והטעם הוא, שמא ירהר תשובה דהיינו, אפילו אם הוא רשע גמור כיון שהחליט ברגע אחד לעשות תשובה האשה נחשבת מקודשת. וזהו פירוש הפסוק 'ועתה' שתוך רגע אדם יכול לחזור בתשובה רק החלטה זוהו.

כמה הערות ממרן שליט"א בדברי הקדושת לוי ובמה שנראה לבאר

ברצוני לעמוד על כמה הערות בדברי הקדושת לוי.

א. בקדושת לוי כתוב "דכל אדם ואדם מישראל מחויב להאמין באמונה שלימה שבכל רגע ורגע מקבל חיות מהבריאה ב"ה". ותמוה, איפה כתוב שחייב להאמין באמונה שלימה לדבר זה, זה לא כתוב בתוך רשימת 'אני מאמין'.

ואפשר לומר, אע"פ שאין זה אחד מי"ג עיקרים, נראה כוונתו שאם אדם רואה את הדברים הללו מחויב להאמין בזה כמו שחייבים להאמין לכל דברי חז"ל, אומנם אין חיוב לדעת מדרש זה, אבל מי שיודע חייב להאמין. אע"פ שאין זה מעקרי הדת.

ב. בתחילת דבריו הקשה בזה"ל "יש דקדוק מאי כקדם" ע"כ. ולא זכיתי להבין דבריו מה לא מובן במילה קדם דהיינו, כמו שמצינו בפסוק "וערבה לה' מנחה יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות" וביאור הפסוק שאנחנו מתפללים להקב"ה שיבנה לנו את ביהמ"ק כמו שהיה מאז וכן נראה שזהו פירוש הפסוק כאן "חדש ימינו כקדם", שהקב"ה יחדש את ימינו כמו הימים של אז שבית המקדש היה בנוי.

[אולי אפשר לומר שכוונתו לדקדק אם הקב"ה יחדש ימינו אז מהו כקדם הרי אלו ימים חדשים ולא שייך לומר שהקב"ה יחדש ימינו כמו הימים כמו קדם הישנים, חדש כמו ישן, כביכול יש סתירה בפסוק. ובפסוק "וערבה לה'... כימי עולם וכשנים קדמוניות" שם לא כתוב את המילה חדש ולכן אפשר להבין מהו קדמוניות אבל כשכתוב גם 'חדש' וגם 'קדם' זה סתירה].

הוצאות הגיליון מרובות לתרומות ולהנצחות: 0504145141
לקבלת הגיליון ניתן לקבלו במייל: Yad@maharitz.co.il

הוצאות הגיליון מרובות לתרומות ולהנצחות: 050-414-5141
לקבלת הגיליון במייל: Yad@maharitz.co.il